

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
UNIWERSYTET RZESZOWSKI (REPUBLIKA POLSKA)
UNIVERSITY OF WEST ATTICA, ATHENS (GREECE)
УНІВЕРСИТЕТ М. КЛАЙПЕДА, (ЛИТВА)
БЕЛЬЦЬКИЙ ГОСУДАРСТВЕННИЙ УНІВЕРСИТЕТ ИМ. АЛЕКУ РУССО
(МОЛДОВА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУК ПРО ЖИТТЯ У ПРАЗІ (ЧЕХІЯ)

**«ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ»**
матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції

Проблематика 2023
**«ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ
НА ЗАСАДАХ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**
6-7 червня 2023 р.

**Львів-Дубляни
2023**

УДК 631.11:332.155

Ч-46

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету управління, економіки і права протокол № 9 від 20 червня 2023 року

Укладачі: *Сиротюк Г.В., Черевко І.В., Черевко Г.В.*

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Черевко Г. – Заслужений діяч науки і техніки України, д.е.н., професор, зав. кафедри економіки ЛНУП

Слюсаж Г. – д.е.н., професор, Жешувський університет (Польща)

Савіцька Я. – д.е.н., проф., Мазовецька академія в Плоцьку (Польща)

Шиманська Е. – д.е.н., професор Варшавського університету природничих наук (Польща)

Раманаускас Ю. – д.е.н., професор, Університет м. Клайпеда (Литва)

Гікас Г. – PhD, (Economics), професор, Університет Західної Аттики (Греція)

Мовіле І.В. – д.е.н. Бельцький державний університет імені Алеку Руссо (Молдова)

Баланюк І.Ф. – д.е.н., професор, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Ткачук В.І. – д.е.н., професор, Поліський національний університет

Болтянська Л.О. – к.е.н., доцент, зав. кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сиротюк Г.В. – к.е.н., доцент кафедри економіки ЛНУП

Черевко І.В. – д.е.н., в.о. професора кафедри економіки ЛНУП

УДК 631.11:332.155

Ч-46

ХІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств». Проблематика 2023: «Функціонування сільськогосподарських підприємств на засадах циркулярної економіки»: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції, ЛНУП, Дубляни, 6-7 червня 2023 р. / за ред. проф. Г.В. Черевка. Львів: Галицька видавнича спілка, 2023. 178 с.

2. Кифяк, В., І. 2022. Інституційне забезпечення управління ризиками бізнесу в умовах цифровізації. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. № 28. 85-98. DOI: 10.33813/2224-1213.28.2022.8. ISSN 2224-1213

3. *Перспективи використання технології «блокчейн» у сільському господарстві*. 2023. (онлайн). Доступно: https://www.researchgate.net/publication/347934142_Perspektivi_vikoristanna_tehnologii_blokcejn_u_silskomu_gospodarstvi#fullTextFileContent (Дата звернення 31.05.2023).

4. Колодій, А., Агрес, О., Колодій, І. 2021. Перспективи запровадження систем відстежуваності продукції на основі технології блокчейн як форми модернізації системи управління в аграрному секторі економіки. *Аграрна економіка*. Т. 14. № 1-2. 59-66.

5. Грибинюк, О., М., Духницький, Б., В., Шеремет, О., О. 2018. Перспективи використання технології «блокчейн» у сільському господарстві. *Економіка АПК*. № 3. 75–81.

УДК 338.14

Завадських Г.М. к.е.н., доцент
ORCID 0000-0002-3240-3870
Таврійський державний
агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного м. Запоріжжя

ВТРАТИ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ВІД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

JEL ID E2

Постановка проблеми. Україна переживає глибоку соціально-економічну кризу, спровоковану російською агресією. За оцінками Світового банку та вітчизняного Міністерства економіки, для повоєнного відновлення Україні знадобиться щонайменше \$411 мільярдів. Пріоритетні напрями – відбудова критичної інфраструктури, житла та важливих соціальних і транспортних об'єктів. Крім цього відновлення потребують промисловість, аграрний сектор, ІТ-сфера та в інші галузі.

Результати досліджень. В 2021 році Україна посідала 49-те місце серед 132 економік світу, 76-е місце по запровадженню інновацій, 37 місце за результатами інноваційної діяльності [3, с. 34]. Об'єднані громади Запорізької області успішно залучали кошти Державного фонду регіонального розвитку,

співпрацюють з міжнародними організаціями – донорами [4, с.44] Воєнний конфлікт з Російською Федерацією позбавив можливостей нарощування промислового потенціалу високоіндустріалізованих регіонів України, а також спричинив втрату значних обсягів промислового та людського капіталу в Україні. Це не лише поглибило кризові явища у вітчизняній економіці, а й спричинило зростання інвестиційних та інших ризиків [1, с.7].

Окрім безпосередніх втрат, які зазнали вітчизняний бізнес та інфраструктура від російських обстрілів та окупації, потрібно вказати і на принципову зміну умов існування української економіки. У березні 2022 року Україна повністю інтегрувалася із енергетичними системами Євросоюзу і це незважаючи на те, що на початку вторгнення була окупована Запорізька АЕС, яка є найбільшою атомною електростанцією в Європі і забезпечувала виробництво майже чверті української електроенергії. Крім неї, під контролем росіян все ще знаходяться Каховська ГЕС, Запорізька, Вуглегірська та Луганська ТЕС.

Найвідчутнішими для української економіки стали втрати металургійного комплексу, який забезпечував близько 10 % ВВП України та понад третину українського експорту. Розгортання активних бойових дій у східних регіонах України спричинило значні фізичні втрати активів галузі. Знищено потужності ПрАТ «Металургійний комбінат “Азовсталь”» та ПрАТ «ММК ім. Ілліча», які разом виплавляли 40 % української сталі. Збитки від їх руйнування оцінюють в 11 млрд дол. США. Крім того, РФ окупувала понад 40 % родовищ металів [5, с.6]. У рейтингу світових виробників сталі «Worldsteel» Україна впала з 14-го місця у 2021 р. до 24-го за підсумками 2022 р. Серед світових виробників чавуну Україна посіла 15 місце.

У машинобудуванні значну частину підприємств на півдні та сході було зруйновано (наприклад, Азовський судноремонтний завод) або зупинено (Новокраматорський машинобудівний завод). Різних ступенів пошкоджень унаслідок бомбардувань зазнали, зокрема, підприємства Харківської області – ДП «Завод імені В. О. Малишева», АТ «Українські енергетичні машини» (колишні Турбоатом та Електроважмаш), Харківське державне авіаційне виробниче підприємство, внесені до переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави. Деякі підприємства перебувають у процесі релокації.

Відносно стабільними є показники діяльності легкої промисловості, що великою мірою зумовлено гнучкістю галузі завдяки переважанню в ній МСП, які спромоглися швидко релокувати підприємства після початку війни та адаптуватися до нових воєнних реалій. Більшість з понад 2 тис. галузевих виробничих підприємств готової продукції легкої промисловості й далі працюють в умовах війни. В умовах війни можливості для промислових

підприємств диверсифікувати джерела енергопостачань є вкрай обмеженими, оскільки потребують значних інвестицій. Тому надмірна залежність від централізованих джерел енергопостачання, а також збереження високих світових цін на газ, який використовують як енергоносії та сировину для виробництва, міститиме ризики закриття багатьох підприємств насамперед енергомістких галузей ГМК та основної хімії.

Попри військові дії на території країни, Україна залишається одним з гарантів продовольчої безпеки у світі. Підписана 22.07.2022 Україною, Туреччиною та ООН «Ініціатива щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів» («Зернова угода») забезпечила відновлення експорту зерна та пов'язаних з ним харчових продуктів трьома морськими торговельними портами – «Одеса», «Чорноморськ» та «Південний». Дзеркальну угоду з Туреччиною та ООН також підписала РФ. Строк дії угоди становив 120 днів, проте 17.11.2022 її було продовжено ще на такий самий термін, а в березні 2023 р. – ще на 120 днів.

Основною особливістю процесу післявоєнної відбудови, враховуючи його багатовекторність, є пошук моделі, яка б забезпечила одночасне вирішення численних гуманітарних проблем, проблем, пов'язаних із масовим руйнуванням інфраструктурного забезпечення, а також проблем, пов'язаних із потребою у пошуках нових джерел фінансових та матеріальних ресурсів, їх раціонального розподілу [6, с.32].

Висновки. Війна загострила проблему вразливості промисловості України через надмірну регіональну та галузеву концентрацію. Пошкодження та знищення значної частини активів базових галузей – чорної металургії, хімічної, машинобудівної промисловості – призвело до зменшення їхніх часток у структурі реалізації продукції добувної та переробної галузей (за винятком машинобудування, яке значною мірою підтримувалося оборонним замовленням) на користь менш технологічних добувної, харчової, деревообробної галузей. Відновлення зруйнованої в ході бойових дій промислової інфраструктури та здійснення структурної модернізації вимагатимуть різкого збільшення обсягів інвестування. Проте в умовах безперервних бойових дій українська промисловість так само є малопривабливою для приватних інвесторів.

Попри безпрецедентні пошкодження, промисловість функціонує та демонструє стійкість до викликів і ризиків війни завдяки вжитим заходам і реалізованим ініціативам на різних рівнях державного управління, а також у підприємницькому середовищі – щодо забезпечення роботи промислового сектору та мінімізації наслідків утрат, адаптації до змін ведення господарської діяльності в умовах воєнного стану. Аграрний сектор виявив високу стійкість та адаптивність до ризиків воєнного часу – продовольчі потреби

населення країни забезпечено вповні; ужито заходів для подолання й недопущення сплесків цін на харчові продукти, розбудови ланцюгів постачання й збуту агропродукції; попри ворожі дії агресора, Україна підтвердила та закріпила свій статус гаранта продовольчої безпеки на світових ринках.

Численні ініціативи органів державної влади націлені на максимальне убезпечення роботи промислового сектору, зменшення руйнівних наслідків втрати умов частини промислового потенціалу, полегшення ведення господарської діяльності й розвиток бізнесу, лібералізацію зовнішньої торгівлі й стимулювання євроінтеграційних зрушень, забезпечення енергетичної стійкості промислових і побутових споживачів в умовах повномасштабної війни.

Використані джерела:

1. Виклики майбутнього для промислового розвитку України: наукова доповідь / за ред. д-ра екон. наук Л.В. Дейнеко; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2022. – 184 с.

2. Давимука О., Каракуц А., Щедрін Ю. Повоєнне відновлення економіки України. Центр прикладних досліджень, Київ, 2022. 39 с.

3. Завадських Г.М., Тебенко В.М. Перспективи інноваційного розвитку Запорізької області. Регіональна економіка та управління, 2021. № 4 (34). С. 33-39.

4. Завадських Г. М. Вплив децентралізації на соціально-економічний розвиток ОТГ Запорізької області / Г.М. Завадських // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки), 2021.- №1 (43). - С.36-45.

5. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни : аналіт. доп. / [О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан, Л. А. Жураковська] ; за ред. Я. А. Жаліла. – Київ : НІСД, 2023. – 49 с.

6. Хмарська, І., Кучерява. К., Клімова І. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. Економіка та суспільство, 2022. Вип. (42). С. 31-42.

ЗМІСТ		Стор.
СЕКЦІЯ 1		
ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ І ЯКІСТЬ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА		
<i>Сиротюк Г.</i>	ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ «ЗЕЛЕНИХ» ЗАКУПІВЕЛЬ	4
<i>Batyk I.</i>	TRENDS IN AGRITOURISM IN THE CONTEXT OF TOURISTS' EXPECTATIONS AND ENVIRONMENTAL PROTECTION	7
<i>Тебенко В.</i>	НАВКОЛИШНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНУ	11
<i>Березівський З., Сердюк А., Наконечний Р.</i>	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІОЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	14
<i>Явна І.</i>	ПОЗИКОВІ АКТИВИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	16
<i>Berezivska O.</i>	ECOLOGICAL AND ECONOMIC TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE TOURIST INFRASTRUCTURE OF THE LVIV REGION	20
<i>Василина О., Мельничук М.</i>	ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ В УМОВАХ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПЕРЕХОДУ	23
<i>Болтянська Л., Болтянський Б.</i>	АЛЬТЕРНАТИВНІ НАПРЯМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В ДОМОГОСПОДАРСТВАХ НАСЕЛЕННЯ	26
<i>Яців С.</i>	РОЗВИТОК СКОТАРСТВА ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	30
<i>Кіндзерський В.</i>	СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА ЯК ФАКТОР ДОВКІЛЛЯ	34
<i>Кифяк В., Дубінський Р.</i>	ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ В РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	36
<i>Завадських Г.</i>	ВТРАТИ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ВІД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ТА	39